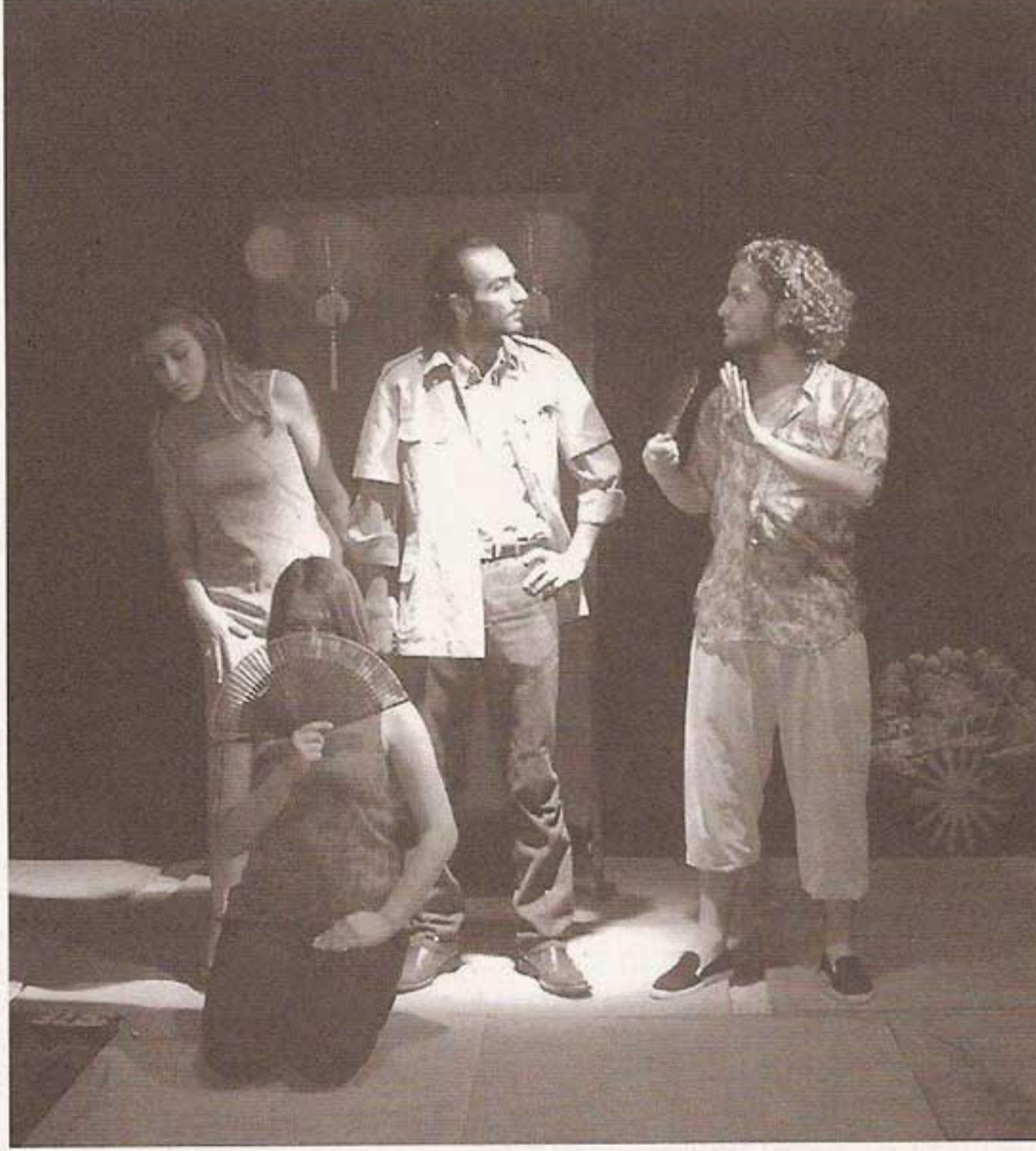

nı destekleyecek kadar doğulu gösterge yoktu.) Her şeye karşın, müziğin, diğer sorunlar düşünüldüğünde, oyunu en izlenir kılan unsurlardan biri olduğunu belirtmekte fayda var. Işık rejisinin belli yerlerde, oyunculuk tavrından, temadan ve anlamdan yalıtık bir tarzda, kendinden menkul ışık değişimlerine gitmesi, birbirinden farklı oyunculuk biçemlerinin bir anlam üretmeyecek şekilde yan yana kullanımı, danslardaki koreografi seçimi ve performans, anlaşılmayan, havada kalan final ise diğer önemli sorunlar. Her şeye karşın, iki katlı dekor ve bu dekorun tahakküm ilişkilerini tasvir etmekteki işlevselliği; Prospero'yu yönetmen, diğerlerini oyuncu gibi göstermek, dekorun alt katında perde açıp kapamak ve oyun metnindeki birinci sahneyi Prospero tarafından yazılıp-yönetilmiş bir kukla oyunu şeklinde tasarlamak gibi noktalar üzerinden geliştirilen 'oyun içinde oyun' kurgusu ise sahnelemenin başarılı yanları olarak sayılabilir. Geçen seneki oyunuyla kıyaslandığı zaman, ODTÜ Oyuncuları'nın daha güzel ve başarılı bir oyun çıkardığını söylemek mümkün.

**“Macbeth” (W. Shakespeare),
İTÜ Mezunlar Tiyatrosu - Seyyar Sahne /
23 Nisan Cumartesi**

Ekip, sahnelenmesi zor bir metni, son derece yalın bir rejii ve minimalist bir sahne plastiğiyle yorumlayıp bu zor işin altından kalkmasını bilmiş. Dekorunu oluşturan tavana asılı siyah tül parçaları ve sahnenin gerisine kulis amaçlı gerilmiş siyah perdenin işlevsel ve yaratıcı kullanımı sayesinde, oyunun mekanları minimalist ve “teatral” bir üslupla tasvir edilmiş. Beşer oyuncunun Macbeth'in ve Lady Macbeth'in kişilik bölünmelerini sergilediği sahneler ve belli arızamanlı sahnelerin eşzamanlı denebilecek yorumu dışında rejinin genel olarak metne müdahale etmeyi seçmediği oyunda, böylesi bir yalınlığa oyunculukların zenginliği eklenebilseymiş daha güzel bir oyun seyretmek daha da mümkün olabilirdi. Bunun yanında, oyunun, içinde yaşadığımız ülke ve toplumsal yapıya dair bir dert geliştiremediğini de belirtmek lazım. Oyun söyleşisinde, ekibin bu durumu bir “tercih” olarak seçtiğini söylemesine karşın, günümüzle bir bağ kurmama isteğini anlamak zor. “Oyun zaten evrensel şeyler söylüyor” ya da “oyun metnini sevdi” yargılarının ötesinde başka dertlerin bu oyunu sahnele-

mek noktasında etkili olması, politik olarak daha sağlam ve üretken bir oyun ortaya çıkarabilirdi.

**“Faust” (J. W. Goethe),
Godotnun Eğlence Üçlüsü /
24 Nisan Pazar**

Metnin ve oyun kişilerinin önemli ölçüde “kısaltıldığı” oyun (oyun süresi yaklaşık bir saattir ve üç oyuncu toplam beş farklı oyun kişisini oynuyordu), sahne zemini çizilmiş bir kare içinde oynandı. Karenin dışı ise oyuncuların, seyircilerin gözü önünde kostüm değiştirip antre beklediği bir kulis olarak kurgulanmış. Oyunun bu kare dışında başka bir dekoru yoktu. Ekip, oyun broşüründe “sinematik duruş” diye adlandırılan, gerek müzik yoluyla, gerekse de kamera karşısı “doğallığı” içinde “küçük” oynamak yoluyla kendisini pratiği döken bir biçem geliştirmeye çalışmış. Belli yerlerde ise sinema gerçekliğiyle bağdaşmayacak stilizasyonlara gidildiğini ve bedenlerin aktif ve etkin bir şekilde kullanıldığını da söylemek mümkün. Oyunun genel olarak bir tempo sıkıntısı yaşadığını ve oynanmayan eslerin bunda en büyük etken olduğu söylenebilir.

Bence, oyunun en büyük sorunu, metnin kısaltılmasında yapılan tercihteydi. Faust metnine, Marshall Berman'ın “Kati Olan Her Şey Buharlaşıyor” adlı eserinde baktığı açıdan yaklaşacak olursak, bu oyun Berman'ın deyişiyle “gelişmenin trajedisi”dir. Faust'un Mefistofeles ile anlaşma yapmasına neden olan “gelişme arzusu”nun belirli bedelleri vardır. (Örneğin, Faust'un sanayileşmemiş tek bir kara parçası bırakmak adına istem dışı da olsa yaşlı bir çifti öldürüp, onların ihlamur bahçelerini ortadan kaldırmaya çabalaması gibi.) Bu gibi yerlerin kısaltılması neticesinde, ortaya ne söylediği belli olmayan bir biçimler yığını çıkmış. Ekibin, oyun söyleşisinde belirttiği üzere, bu oyun, biçimsel denemeler yapmak amacıyla girilen bir metin arayışının sonunda bulunmuş. Yanlış anlaşılmasın, biçimsel denemeler peşinde koşmayı kesinlikle küçümsemiyorum. Mesele, bu denemelerin bir anlam üretecek şekilde kurgulanmayışında. Dramaturginin es geçildiği izlenimi uyandıran oyun, birçok biçimi eş zamanlı olarak barındıran, yer yer görsel doygunluk yaşatan; fakat anlam üretmediği ve metnin güncel-politik sorunlarla bağ kurmaya müsait

“Seyyar Sahne”yle seyyar söyleşi

“Seyyar Sahne’yi kuranların dördü üniversite yıllarında Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları’nda (BÜO) tiyatro yapmış kişiler. Hatta mezuniyetten sonra da BÜO’nun mezunlar tiyatrosu olan Tiyatro Boğaziçi’nde bir süre devam ettik. Daha sonra bazı fikir ayrılıkları ve uyuşmazlıklar sebebiyle oradan ayrıldık ve Seyyar Sahne’yi kurduk.”

Senem- *Dilerseniz sizi ve Seyyar Sahne’yi tanıyarak başlayalım.*

Kerem- Ben, Kerem Eksen. Seyyar Sahne’de oyuncu ve metin yazarım. Seyyar sahne bundan dört yıl önce kuruldu. İlk oyunumuz bir Moliere oyunuydu; Gülünç Kibarlar. Kuruluş aşamasında biraz da oyunculuklarımızı geliştirebilmek için hazırladığımız bir oyundu bu. İkinci oyunumuz bir özgün metin çalışmasıydı; Sırat Öyküleri. Üçüncü oyunumuz yine özgün bir metin çalışması; Dünyanın En Güzel Hikayesi oldu. Bu sene de İTÜ Mezunlar Tiyatrosu’yla birlikte Shakespeare’in Macbeth’ini çalışıyoruz. Aslında yazın başladığımız bir eğitim çalışmasının uzantısı olarak sürüyor bu oyun çalışması. Kabaca hikayemiz böyle.

Senem- *Peki Seyyar Sahne üyelerinin tiyatro geçmişleriyle ilgili bilgi alabiliyoruz?*

Kerem- Seyyar Sahne’yi kuranların dördü üniversite yıllarında Boğaziçi Üniversitesi Oyuncuları’nda (BÜO) tiyatro yapmış kişiler. Hatta mezuniyetten sonra da BÜO’nun mezunlar tiyatrosu olan Tiyatro Boğaziçi’nde bir süre devam ettik. Daha sonra bazı fikir ayrılıkları ve uyuşmazlıklar sebebiyle oradan ayrıldık ve Seyyar Sahne’yi kurduk. Sonra aramıza daha önce hiç tiyatro yapmamış arkadaşların da katılmasıyla Gülünç Kibarlar’ı çalışmaya başladık. Bu anlamda Gülünç Kibarlar bizim için hem bir ekip oluşturma, hem de oyunculukların üzerine gitme amaçlı bir oyun süreci oldu.

Senem- *Geride bıraktığınız üç oyundan, diğer bir deyişle üç seneden sonra Seyyar Sahne için belli bir oyunculuk üslubundan söz etmek mümkün mü?*

Kerem- Aslında üslup konusu biraz hassas bir konu. Şöyle açıklayayım: Biz ikinci oyunumuz olan Sırat Öyküleri’nde, tiyatro yapmaya başladığımızdan beri edindiğimiz kimi oyunculuk alışkanlıklarımızdan uzaklaşarak farklı bir şeyler yapmaya çalıştık. Kaba bir ifadeyle, önceki dönemde mizahi boyutu vurgulayan, beden ve maskın daha plastik bir kullanımını ön plana çıkaran bir oyunculuğu benimsemiş olduğumuz söyleyebiliriz. İşte birazcık bu tarzın uzağında bir yere düşelim, kendimizi zorlayalım, bir trajedi çalışması yapalım, a-

“Biz ikinci oyunumuz olan Sırat Öyküleri’nde, tiyatro yapmaya başladığımızdan beri edindiğimiz kimi oyunculuk alışkanlıklarımızdan uzaklaşarak farklı bir şeyler yapmaya çalıştık.”

ma önce bir metin oluşturalım derken Sırat Öyküleri’nin içinde bulduk kendimizi. Bu anlamda Sırat Öyküleri’nin bizim için farklı bir oyunculuk çalışması olduğu söylenebilir. Fakat sahneleme anlamında işin oyunculuk boyutunu istediğimiz kadar vurgulayamadık, çünkü oyunda bizim için yeni olan birçok unsur vardı. Bunlardan biri elbette ki metin oluşturmadı. Sonuçta BÜO’da sıfırdan metin oluşturma pratiği oldukça yaygındı, ancak metin oluşturulması sürecinde doğaçlama çoğu zaman merkezi bir yere oturuyordu. Bu projede ise metin masa başında yazıldı ve sahne üzerindeki çalışmalara yönelik yaptığımız tartışmalarla sürekli yönlendirildi ve değiştirildi. Bu zaten alışkın olmadığımız bir şeydi ve bizi yeterince zorladı. Bir başka yeni unsur canlı müzik kullanımıydı ve müzik eğitimi almamış olmamız bu noktada bizi bir hayli zorladı. Başka bir unsur da az önce bahsettiğim, oyunculuk tarzında kendimize çizmeye çalıştığımız yeni yoldu ama orada yeterli vurguyu veremedik, kendimizi yeterince zorlayamadık.

Senem- Peki çalışma yöntemi anlamında tam olarak neye karşılık geliyordu bu; “mizahın biraz uzağında yer almalı” dediğiniz oyunculuk tarzı.

Kerem- Aslında bu konuda oyunun yönetmeni Celal daha çok yardımcı olur, çünkü biraz da onun zorlamaya çalıştığı bir tarzı bu. Özellikle oyundaki Toz ve Toprak karakterlerini çalıştırırken böyle bir yola gitmeye çalıştı. Belki de minimum oyunculukla maksimum şeyi anlatmak olarak tarif edebiliriz bu yöntemi.

Senem- Bildiğim kadarıyla ekonomik oynamak sadece dramatik oyunculuğun gerektirdiği bir kavram değil. Pekâlâ, komedi oynarken de bu tarzı zorlayabilirdiniz?

Celal- Kesinlikle haklısınız. Ne var ki bizim yola çıkış amacımız sadece ekonomik oynamak değil, dramatik olanı ekonomik oynamaktı. Nitekim komedi bizim alışkın olduğumuz bir şey. Onu çok rahat kendimize, eski alışkanlıklarımıza benzetebiliriz ve bu durumda ekonomi kavramı da elimizden uçup gidebilir. Öncelikle bizi ortada bırakacak, zeminimizi altımızdan çekip bizi ekonomik olmaya zorlayacak bir şeye ihtiyacımız vardı ve trajik metin anlamında Sırat Öyküleri de böyle bir ihtiyaçtan doğdu. Şu an çalıştığımız Shakespeare’in Macbeth’i de böyle bir ihtiyacın ve çabanın devamı niteliğinde zaten.

Senem- Gülünç Kibarlar’dan sonra iki sene

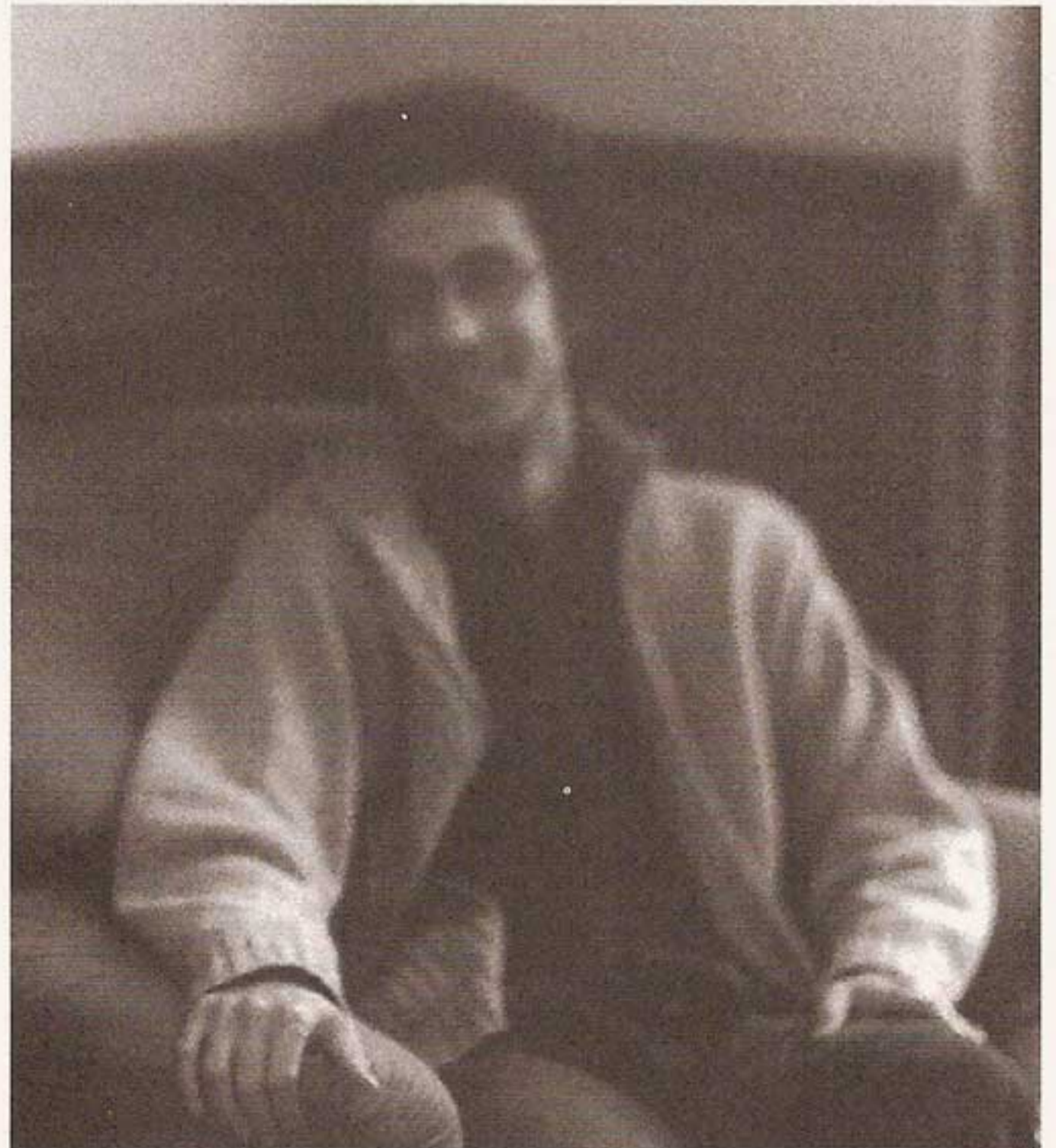
boyunca oyun metninizi kendiniz oluşturdunuz, bunun için çabaladınız, kendinizi eğittiniz, geliştirdiniz ve şimdi yeniden hazır bir metni, Macbeth’i oynuyorsunuz. Neden?

Kerem- Sonuçta Shakespeare gibi bir yazarın metniyle uğraşmak da her konuda -oyunculuk, rejisi, metin yazımı- çok şey öğretecektir, ilerisi için fikir açıcı olacaktır diye düşündük. Shakespeare’le bir şekilde hesaplaşma yaşamak gerekiyor diye düşündük. Becerebiliyor muyuz ya da neyini beceremiyoruz, önümüze çıkan engeller nelerdir, bunları görmek açısından da önemliydi Shakespeare. Bunların dışında belki iki yıl üst üste metin hazırlama süreci yaşadık sonra durup dinlenme isteği de vardı. Bir de tabii İTÜ Mezunlar Tiyatrosu (İTÜ MT) ile birlikteliğimiz bu yıl gerçekleşti ve Macbeth her iki grup için de iyi bir seçim gibi göründü.

Celal- En imkânsız seçimdi.

Kerem- Evet. Belki biraz da imkânsız ve her iki tarafı da

“Amatör prensiplerle çalışan tiyatro gruplarında aşağı yukarı aynı sorunlar yaşanır. Kabaca söylersek takım oyunu sorunu, örgütlenme sorunu, mekân sorunu gibi... Sonuçta sorunlar benzerdir ama sorunlara karşı takınılan tavırlarda bazen toplulukları birbirinden ayıran farklılıklar olur.”

çok zorlayacak bir şey olarak görüldüğü için.

Senem- Peki çalışma süreci nasıl devam ediyor? Değerlendirebilir misiniz?

Celal- Macbeth'e öncelikle oyunculuk çalışması olarak başladık. Sonra sahneleme anlamında bazı girişimlerimiz oldu ve en sonunda ikisinden de vazgeçip metnin ne anlattığıyla ve derinleşen katmanlarıyla ilgilenmeye başladık. Her iki grubun da ilk kez çalıştığı bir metin olduğu için oldukça öğretici bir süreç geliyor. Öte yandan iki grubun birlikte çalışması bakımından değerlendirirsek, iki grubun da kimyasının bir ölçüde bozulmaya başladığını söyleyebiliriz. Bu aslında iyiye doğru bir bozulma. Amatör prensiplerle çalışan tiyatro gruplarında aşağı yukarı aynı sorunlar yaşanır. Kabaca söylersek takım oyunu sorunu, örgütlenme sorunu, mekân sorunu gibi... Sonuçta sorunlar benzerdir ama sorunlara karşı takınılan tavırlarda bazen toplulukları birbirinden ayıran farklılıklar olur. İşte bu tavırlar zaman içinde birik, birikir ve bir süre sonra ağır ve parçalanması güç bir karaktere, bir ezbere dönüşür. Hâlbuki bu ezber sürekli sorgulanarak bozulmalıdır. Bu anlamda Seyyar Sahne ve İTÜ MT'nin bu seneki birlikteliği, benzer sorunlara başka bir grubun verdiği tepkiyi görmek ve kendi sorgulama sürecini yoğunlaştırmak adına iki topluluk için de oldukça faydalı oluyor. Birlikte çalışma yapmayı bütün tiyatro gruplarına tavsiye ederiz (gülmeler).

Senem- Son iki sorum bundan öncekilere kıyasla daha genel sorular. Bu aralar oldukça gündemde olan, tartışılan bir konu... Nitekim 2004 ODTÜ Tiyatro Şenliği'nde de bu konulu bir panel vardı. Üniversite tiyatroları sizce ne anlama geliyor? Tarihsel dönüşüm süreci içinde üniversite tiyatrolarının şu an bulunduğu konumu değerlendirebilir misiniz?

Celal- Maalesef üniversite tiyatrolarının durumu pek iyi değil. Son ODTÜ Tiyatro Şenliği'ni takip ederken sık sık "eyvah" dedim. İki saat boyunca oturup izlediğiniz bir oyundaki toplam izlenebilir malzemenin on dakikayı geçmemesi çok moral bozucu bir durum oluyor genellikle.

Kerem- Üniversite tiyatrosuyla ilgili bir değerlendirmeyi tek bir başlık altında toplamak zor olur. Örneğin üniversite dediğimiz kurumun geçirdiği değişim var. Özel üniversitelerin ortaya çıkmasıyla, bu üniversitelerin -ve tabii kimi devlet üniversitelerinin- tiyatro topluluklarının sahip oldukları "prodüksiyon tiyatrosu" anlayışının giderek güç kazandığını gözlemlememiz mümkün. Bu, bizde genelde olumlu çağrışımlar yapan "üniversite tiyatrosu" kavramını detaylandırmamızı gerektiriyor. Diğer yandan amatör prensiplerin benimsendiği bir tiyatro anlayışı çok güzel bir şey olmakla birlikte içinde bazı tehlikeleri de barındırıyor. Üniversite tiyatroları, kişilerin kendilerine kolaylıkla paye biçebilecekleri, kendilerini dev aynasında görebilecekleri ortamlar. Örneğin siz bir üniversitede grubunda tiyatro yapıyorsunuzdur, grubun deneyimlilerinden-

"Üniversite tiyatroları, kişilerin kendilerine kolaylıkla paye biçebilecekleri, kendilerini dev aynasında görebilecekleri ortamlar. Örneğin siz bir üniversitede grubunda tiyatro yapıyorsunuzdur, grubun deneyimlilerindensinizdir, oyunun yönetmeni ya da yazarısınız ve kendinizi Türkiye'nin sayılı oyuncularına ya da yönetmenleri arasında olduğunuza kolayca inandırabilirsiniz. O zaman aklınıza gelen tüm fikirlerin dahice olduğuna can-ı gönülden inanmanmaya başlıyorsunuz ve artık seyirci bile size aksini anlatamaz."

sinizdir, oyunun yönetmeni ya da yazarısınız ve kendinizi Türkiye'nin sayılı oyuncularına ya da yönetmenleri arasında olduğunuza kolayca inandırabilirsiniz. O zaman aklınıza gelen tüm fikirlerin dahice olduğuna can-ı gönülden inanmanmaya başlıyorsunuz ve artık seyirci bile size aksini anlatamaz. Aslında grubun üniversite tiyatrosu ya da amatör tiyatro olması bu gerçeği değiştirmiyor. Çünkü biz de dahil olmak üzere tiyatroyla uğraşan herkeste bu tür bir terbiye sorunu var. Bir anlamıyla etik de bir sorun bu. Bambaşka bir sorun da üniversite tiyatrolarının maddi yetersizlikleriyle ilgili. Örneğin yakın zamanda İTÜ'nün koşullarını gözlemleme fırsatı buldum. İTÜ'deki gruplar gerçekten çok olumsuz şartlarda çalışıyorlar. Yan tarafa bakıyorsunuz, rektörlük binası ya da konferans salonu için milyarlar akıtılmış, ama kültür-sanat binasına bir giriyorsunuz, her tarafı dökülüyor. Gruplar koridorlarda çalışıyorlar. Ve sanırım çoğu üniversite tiyatrosu bu tür sorunlarla karşı karşıya. Aslında bir taraftan bununla mücadele etmek gibi bir iyi niyetleri de var, hatta bu yüzden bir aradalar. Ama bu iyi niyet zaman zaman belli bir narsisizmi de örgütlemeye başlıyor. İnsanlar kısa zaman içinde "Bizler ne kadar da büyük ve harika şeyler yapıyoruz" diye düşünmeye başlıyorlar.

Celal- Kendilerini çok önemsiyorlar. Evet, büyük bir iş yapılıyor ama biraz da bunu önemsememek gerekli, insanın biraz da kendisiyle dalga geçmesi gerekli diye düşünüyorum.

Kerem- Evet. Ve aslında bu durum, yani yaptığı işi bu kadar önemsemek, amiyane tabiriyle tiyatrocuyu bozuyor. Bu çok ukalaca bir tutum ve oyun düzeyleriyle ilgili sorun biraz da buradan kaynaklıyor. Ve bu Türkiye'nin neresinde olursa olsun her tiyatronun içine düşebileceği ve çoğunun da düştüğü bir hata ne yazık ki.

Senem- Bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz. ■